

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 481/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **Pol'nohospodárska Pôda s. r. o.**, Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 223, Zvolen, IČO 36 861 723, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Konečný, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 107/2022 z 29. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 107/2022 z 29. mája 2023 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľka požaduje zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako aj finančné zadost'učinenie vo výške 44 287,41 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 14 C 112/2016-240 z 9. novembra 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zamietol žalobu sťažovateľky, ktorou sa domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou spornej nehnuteľnosti bližšie špecifikovanej v žalobe. Okresný súd v podstatnom uviedol, že sťažovateľka nemala na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Zároveň uviedol, že žalobe by nebolo možné vyhovieť ani z vecnej stránky, pretože určenie vlastníckeho práva bráni dodatočná nemožnosť plnenia, a to najmä s poukazom na právny názor najvyššieho súdu vyslovený v rozhodnutí sp. zn. 3 Sžrk 5/2017, ktorý kasačnú sťažnosť zamietol

s odôvodnením, že vzhľadom na právnu podstatu predkupného práva a účel sledovaný zákonom č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zmluvná voľnosť vlastníctva pozemku, ku ktorému sa viaže predkupné právo štátu, obmedzená priamo zo zákona. Táto skutočnosť nespôsobuje neplatnosť zmluvy, ale dodatočnú nemožnosť plnenia záväzku. Vznik predkupného práva štátu predstavuje trvalú prekážku, pretože v danej veci došlo k uplatneniu a výkonu tohto predkupného práva.

3. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 7 Co 207/2019 z 26. novembra 2020 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu odvolacích trov. Krajský súd napriek rozdielnemu názoru v otázke existencie naliehavého právneho záujmu sťažovateľky na určenie vlastníckeho práva v podstatnom uviedol, že rozsudok okresného súdu považuje za vecne správny. Poukázal pritom na existenciu zákonného predkupného práva štátu, ktoré vzniklo 8. júla 2015, a v danej súvislosti dôvodil, že určenie vlastníckeho práva tak, ako sa ho sťažovateľka domáhala, bránila dodatočná nemožnosť plnenia spočívajúca práve v predkupnom práve.

4. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie odôvodnené podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, ktoré najvyšší súd 29. mája 2023 napadnutým rozsudkom zamietol a žalovanej priznal právo na náhradu trov dovolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zrekapitulovala okolnosti týkajúce sa vyvlastnenia sporných nehnuteľností a súvisiacich súdnych konaní, pričom v podstatnom uviedla, že s právnym záverom o nedostatku naliehavého právneho záujmu nesúhlasí. Podľa jej názoru tento dôvod predstavuje pre súd pohodlný dôvod zamietnutia žaloby bez toho, aby sa musel zaoberať meritom veci. Otázku vlastníctva je oprávnený riešiť len súd, a to aj (alebo práve) vtedy, keď titul preukazuje právo inej osoby. Sťažovateľka ďalej uviedla, že postupovala v súlade s ustálenou judikatúrou a nedomáhala sa určenia platnosti zmluvy, ale určenia vlastníckeho práva. Petit žaloby však nemohla formulovať napr. ako určenie platnosti kúpnej zmluvy, keďže takéto určenie by vzhľadom na ďalší prevod dotknutej nehnuteľnosti nemohlo byť smerodajné. Za daného skutkového stavu sťažovateľka nemala k dispozícii žiaden iný procesný prostriedok. Rozsudok krajského súdu je preto v rozpore so zásadou odmietnutia spravodlivosti.

6. Sťažovateľka nesúhlasí ani s právnymi závermi najvyššieho súdu uvedenými v napadnutom rozsudku. Podľa jej názoru má každý občan právo, keď sa obráti na súd, aby súd jeho argumenty vypočul a ak tieto argumenty súd neuzná, je potrebné, aby ich vyvrátil, prípadne vysvetlil, prečo nie sú k veci relevantné. K takémuto postupu súdu však v posudzovanom prípade nedošlo. Sťažovateľka je toho názoru, že posúdenie, či sa súd neodklonil od judikatúrnych záverov, závisí predovšetkým od porovnania skutkových okolností v citovanej judikatúre a v konkrétnom posudzovanom prípade. Ani jedno z citovaných rozhodnutí v napadnutom rozsudku podľa sťažovateľky nevychádzalo z obdobného skutkového stavu. V posudzovanom prípade po nezavkladovaní kúpnej zmluvy nemala sťažovateľka inú možnosť, než domáhať sa určenia

svojho vlastníctva súdnou cestou. Ak k tomu nedošlo v dôsledku nesprávneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu, tak nemožno vôbec hovoriť o tom, že by sťažovateľka mala možnosť svojou procesnou aktivitou uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia.

7. Podľa názoru sťažovateľky napadnutý rozsudok najvyššieho súdu obsahuje len všeobecné konštatovania, pričom hlavnou chybou tejto argumentácie je, že chýbajú spätne overiteľné argumenty, na základe ktorých by sa dalo zistiť, ako súd došiel k danému rozhodnutiu.

8. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že spolu s podaným dovolaním podala aj návrh na odklad vykonateľnosti rozsudku krajského súdu, o ktorom najvyšší súd vôbec nerozhodol. Sťažovateľka dala ústavnému súdu do pozornosti nález vo svojej obdobnej právnej veci (č. k. II. ÚS 482/2021-37 z 1. júna 2022), kde ústavný súd konštatoval porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny), resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania, ktorý považuje za arbitrárny a nepreskúmateľný. Zo sťažnostnej argumentácie je však zrejmé, že sťažovateľka nesúhlasí ani so skutkovými a s právnymi závermi uvedenými v rozsudku okresného súdu, ako aj rozsudku krajského súdu, ktoré však v petite ústavnej sťažnosti nenapáda. Tieto argumenty preto ústavný súd vyhodnotil len ako súčasť sťažnostnej argumentácie.

10. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 593/2017). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 124 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05).

11. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, z novších napr. II. ÚS 206/2015, I. ÚS 41/2019). Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

12. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu rovnako vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Posúdenie tejto otázky je teda vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktorý je právnym predpisom ustanovujúcim v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru), v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (III. ÚS 450/2017). To, samozrejme, neplatí, ak by najvyšší súd posúdil danú otázku ústavne neutržiteľne v neprospech sťažovateľa. Ústavný súd sa oboznámil s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, aby v kontexte jeho obsahu vyhodnotil obsah námietok prezentovaných sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti. Zároveň posudzoval ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

13. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu reaguje vecne na sťažovateľkou vymedzený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP posúdením dostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa zaoberal podstatnými časťami rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu toho, či obsahuje náležité posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán, uvedenie skutočností, ktoré súd považuje za preukázané a ktoré nie, uvedenie dôkazov, ktoré súd vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, ako aj právne posúdenie veci (§ 220 ods. 2 CSP). Táto zákonná požiadavka korešponduje s požiadavkou obsahovej kvality odôvodnenia súdnych rozhodnutí, ktorá vyplýva z práva na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

14. Z uvedeného dôvodu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd poskytol sťažovateľke v súvislosti s namietaným porušením práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie ochranu v medziach zákona, ktorý základné právo na súdnu ochranu vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy), pričom tieto medze rešpektoval, a preto mu z ústavnoprávneho hľadiska nemožno pri posúdení vady zmätočnosti nič vytknúť. Ústavný súd, vychádzajúc z relevantnej časti obsahu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (body 7 až 12 napadnutého rozsudku), nezistil, že by spôsob realizácie jeho dovolacej právomoci pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP bol nezlučiteľný so základným právom strany konania na súdnu ochranu, resp. právom na spravodlivé súdne konanie. Zamietnutie dovolania v časti namietanej vady zmätočnosti ako nedôvodne podaného preto ústavný súd považuje za ústavne udržateľné.

15. Za dostatočne a presvedčivo zdôvodnený považuje ústavný súd aj záver najvyššieho súdu v kontexte namietaného dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Zákonnou podmienkou prípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 CSP je existencia právnej otázky, od ktorej vyriešenia bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu závislé. V konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľky bolo rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení zamietnutia žaloby nepochybne založené na právnom názore, že v dôsledku vyvlastnenia sporného pozemku v čase pred zavkladovaním vlastníckeho práva do katastra by predmetná kúpna zmluva nikdy nenadobudla konštitutívne účinky, a preto by ani nikdy právne konformným spôsobom nedošlo k prevodu vlastníctva zo žalovanej na sťažovateľku. Ústavný súd preto považuje záver najvyššieho súdu o tom, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnej otázky, od ktorej vyriešenia reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, s ohľadom na argumentáciu sťažovateľky

uvedenú v dovolaní, ako aj ústavnej sťažnosti týkajúcu sa vecno-právnych účinkov zápisu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností [vo vzťahu k dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP] za dostatočne a presvedčivo zdôvodnený (porovnaj aj IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

16. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku dostatočne vecne posúdil namietanú vadu zmätočnosti spočívajúcu v tvrdenej nedostatočnosti dôvodov rozhodnutia odvolacieho súdu. Za dostatočne a presvedčivo odôvodnený považuje ústavný súd rovnako záver najvyššieho súdu v kontexte namietaného dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 CSP. Ústavný súd k podobným právnym záverom dospel aj v obdobných konaniach sťažovateľky (napr. IV. ÚS 578/2022, IV. ÚS 286/2023), pričom nemá dôvod sa od uvedených právnych názorov odkloniť ani v tejto veci sťažovateľky, pretože skutkové a právne okolnosti jej veci to neodôvodňujú.

17. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje rozhodnutím ústavného súdu vydaným v obdobnej veci (nález č. k. II. ÚS 482/2021 z 1. júna 2022), v ktorom bola podľa nej zo strany ústavného súdu konštatovaná arbitrárnosť záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu.

18. Posúdením odôvodnenia sťažovateľkou argumentovaného rozhodnutia ústavný súd konštatuje, že ním došlo k vysloveniu porušenia práv fyzickej osoby na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie podané z dôvodu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP a z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená) odmietnuté ako neprípustné.

19. V argumentovanom náleze ústavný súd vytkol najvyššiemu súdu pri posudzovaní (ne)dostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v rámci vady zmätočnosti, že pojem procesný postup vnímal reštriktívne, t. j. len ako proces pred vydaním meritórneho rozhodnutia, a nie proces, ktorý by subsumoval aj právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (bod 33 nálezu ústavného súdu z 1. júna 2022). Najvyššiemu súdu tak bola zo strany ústavného súdu uložená povinnosť uviesť konkrétne dôvody ku konečnému rozhodnutiu vo veci odvolacím súdom, ktoré musia byť právne a logicky konzistentné (bod 35 nálezu ústavného súdu z 1. júna 2022). Ústavný súd napokon konštatoval, že odmietnutie dovolania je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania, čo viedlo k záveru o tom, že súdna ochrana nebola dovolateľovi najvyšším súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite (bod 37 nálezu ústavného súdu z 1. júna 2022). Z podstatných častí nálezu ústavného súdu z 1. júna 2022 však nevyplýva to, čo tvrdí sťažovateľka, teda že k vysloveniu porušenia práv na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie došlo z dôvodu arbitrárnosti právneho posúdenia súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu. Inak povedané, ústavný súd zistil neústavnosť v postupe najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania pre vadu zmätočnosti.

20. V časti IV.2 citovaného nálezu z 1. júna 2022 sa síce ústavný súd vyjadril aj k otázke posudzovania naliehavého právneho záujmu, no v kontexte prípustnosti dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, pri ktorom dovolateľ formuloval právnu otázku odlišne od právnej otázky formulovanej sťažovateľkou. Za nesprávne právne posúdenú považoval dovolateľ (II. ÚS 482/2021) otázku naliehavého právneho záujmu za situácie, ak je v katastri

zapísaná poznámka o prebiehajúcim konaní podľa § 228 ods. 2 CSP, a otázku posudzovania pasívnej vecnej legitímácie pri určovacích žalobách, zatiaľ čo sťažovateľka považovala za nesprávne právne posúdenú otázku vecno-právnych a záväzkovo-právnych účinkov kúpnej zmluvy. Zo všetkých uvedených dôvodov preto odkaz na nález ústavného súdu z 1. júna 2022 bez ďalšej relevantnej argumentácie *prima facie* nemôže obstať.

21. Pokiaľ sťažovateľka druhou námietkou argumentuje, že najvyšší súd nerozhodol o jej návrhu na odloženie právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ústavný súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu vydané vo veci sp. zn. 4 SŽ 165/95 (uverejnené v časopise Zo súdnej praxe, 1997, č. 24), v ktorom konštatoval, že „*ak nie je na odklad dôvod, nevydáva osobitné rozhodnutie o zamietnutí návrhu na povolenie odkladu vykonateľnosti.*“. Ústavný súd preto postup najvyššieho súdu, ktorým tento v napadnutom rozsudku zdôraznil, že splnenie na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu nezistil, pričom samostatné rozhodnutie o tom nevydal, považuje z ústavnoprávneho hľadiska za udržateľný (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

22. Ústavný súd na základe už zmieňovaných čiastkových záverov k jednotlivým námietkam sťažovateľky dospel k záveru, že nie sú dôvodné a nesignalizujú takú priamu príčinnú súvislosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol vysloviť ich porušenie. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými stratilo svoje opodstatnenie

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu